

Uitvoeringskracht in de warmtetransitie? Kijk ook naar de bewoners zelf.

Februari 2025

Vertraging voorkomen

Het ministerie van KGG doet onderzoek of er voldoende uitvoeringskracht aanwezig is om de warmtetransitie vorm te geven. Onlangs heeft verkenner Frans Rooijers daarover al een advies richting het ministerie gestuurd.

We onderschrijven de probleemanalyse en conclusies;

- Er is vaak wantrouwen bij klanten om op een warmtenet aan te sluiten, dit zorgt voor een hoog volloopriscio
- Om de doelen in 2030 te behalen is versnelling van aansluitingen nodig en moet alle uitvoeringskracht benut worden en verder ontwikkeld worden
- Er moet snel duidelijkheid komen over waar wel en niet een warmtenet kan komen om overstap op individuele warmtepompen te voorkomen
- Er is behoefte aan continuïteit in de warmtetransitie, invoering van de nieuwe wet mag niet tot vertraging leiden

Aanvullend op het advies: De gemeenschap

Aanvullend op dat advies roepen wij het ministerie op ook naar de gemeenschap te kijken voor deze uitvoeringskracht.

Het wetsvoorstel WcW brengt de rol van de gemeenschap terug in de marktordening, wat is die gemeenschap?

- De gemeenschap organiseert zich zonder winstoogmerk rondom de gezamenlijke behoefte
- Via de gemeenschap kan vraag naar warmte ontstaan en welwillendheid voor verandering (dit verlaagt het volloopriscico aanzienlijk)
- De gemeenschap denkt integraal en kijkt daarom verder dan warmte ook naar elektriciteit (netbewust inpassen), naar koeling, en naar andere thema's zoals leefbaarheid en klimaatadaptatie in de wijk. Dat geeft meer kwaliteit aan het proces en ook dat vergroot de acceptatie voor verandering.
- De gemeenschap heeft een andere blik op warmtebronnen, zij zoekt lokaal (lage temperatuur) en in gezamenlijk beheer.

Kijk verder dan bestaande bedrijven en structuren

We zien 4 aanvullende punten:

1. Zorg dat mensen weer blij zijn met een warmteaansluiting en dat ze willen veranderen
2. Zoek op aanvullende plekken naar uitvoeringskracht bij bewoners zelf
3. Sta niet stil tijdens de huidige impasse, organiseer no-regrets om wijken en bewoners klaar te maken om te veranderen door nu al een buurtproces te starten
4. Hou ruimte om op warmtekavels samen te werken met warmtegemeenschappen

1. Welwillendheid tot verandering

Het realiseren van warmtenetaansluitingen vergt hoe dan ook participatie met bewoners, we merken op dat:

- Een bewoner/verhuurder moet ja zeggen (zelfs met inzet van de WGIW kost het jaren om niet-welwillende bewoners te verplichten)
- Het is niet vanzelfsprekend dat bewoners een publiek warmtebedrijf meer vertrouwen dan een privaat warmtebedrijf
- Vertrouwen ontstaat door een goed transparant proces met bewoners waar ze zelf invloed en zeggenschap hebben, op het proces en de uitkomsten.
- Via de gemeenschap kan een bewoner zeggenschap en daarmee grip krijgen op de warmtetransitie in zijn/haar huis en wijk

Inzet op het versterken van gemeenschappen kan leiden tot vraag en welwillendheid van onderop voor warmteaansluitingen.

2. Uitvoeringskracht in de wijken

Zelfs met behoud en uitbreiding van de bestaande uitvoeringskracht in grote bedrijven redden we de doelstellingen niet. Benut uitvoeringskracht in de wijken. We merken op dat:

- De uren en inzet die nodig is om bewoners zorgvuldig te betrekken bij een wijkproces wordt bij warmtegemeenschappen gedaan door burens voor hun burens zelf.
- In de wijken zit daarom een enorm potentieel aan uitvoeringskracht verborgen om gezamenlijk met markt en overheid de transitie vorm te geven.
- Versterk de gemeenschap en breng deze in positie om potentiële uitvoeringskracht in wijken te benutten
- De gemeenschap is een volwaardige samenwerkingspartner van andere stakeholders in de warmtetransitie, laat samenwerkingskansen niet liggen

3. Organiseer een no-regret

Gedurende de huidige impasse kan 'zonder spijt' een hoop voorwerk gedaan worden om de doelstellingen te halen:

- Ga alvast de wijken in, samen met de bewoners zelf. Vraag wat mensen willen, neem ze mee met de plannen, bied ze ondersteuning om zich te organiseren indien ze dit willen.
- Regel opgroeiruimte; ondersteun actief de ontwikkeling van lokale initiatieven en samenwerking met de gemeente
- Dan staat er tegen de tijd dat het Rijk de overname van bestaande netten rond heeft een alternatief voor het gemeentelijke bedrijf voor de uitvoering en is er keuze voor de bewoners en kans op uitbreiding.
- In wijken waar nog geen warmtenet ligt is een stevige basis om over te gaan naar alternatieven voor aardgas
- Daar waar bewoners zich niet willen organiseren om zelf een warmtegemeenschap te vormen, kan het publieke warmtebedrijf de leiding nemen maar hou ruimte voor verandering in de toekomst.

4. Samenwerking met de warmtegemeenschap

- Om de stagnatie te doorbreken en verdere vertraging te voorkomen dient ook op de route met warmtegemeenschappen ingezet te worden
- Hou in de strategie ruimte om warmtekavels naar nieuwe, lokale spelers te laten gaan en samenwerkingen vorm te geven.
- Ondersteun de groei van deze gemeenschappen en samenwerkingen tussen de partners. Netwerkbedrijven, gemeenten en provincies zijn veel voorkomende samenwerkingspartners van warmtegemeenschappen.
- De gemeenschap organiseert van onderop de vraag naar warmteaansluitingen en ontsluit de uitvoeringskracht die de warmtetransitie vraagt.
- De twee routes kunnen elkaar in het midden ontmoeten, waarbij warmtegemeenschappen vraag en vertrouwen organiseren, van bovenaf wordt schaal en efficiëntie verzekerd.

Wat leert ervaring in de warmtetransitie?

- CE Delft [becijfert het potentieel van warmtegemeenschappen](#) op 25% van de totale warmtelevering in Nederland.
- Uit de [proeftuin monitor van PAW](#) blijkt dat proeftuinen die beginnen vanuit een bewonersinitiatief meer succesvol zijn en leiden tot meer tevredenheid onder bewoners.
- [Onderzoek van Platform 31](#) toont aan dat samenwerking met lokale initiatieven cruciaal is voor het aansluiten van warmtenetten in bestaande wijken
- [Onderzoek van TNO](#) toont aan dat initiatieven vanuit de gemeenschap succesvoller zijn in het bereiken van energiebesparingsmaatregelen en verandering van gedrag
- [Het warmtebod](#) van de Warmte Alliantie ziet ook een bijdrage voor warmtegemeenschappen.

Coöperatieve warmtenet projecten gaan wel voortvarend door ondanks verdere stagnatie in de warmtetransitie:

- Er zijn in 2024 6 leningen verstrekt voor de ontwikkeling van een coöperatief warmtenet via het [Ontwikkelfonds warmte](#) en er lopen aanvullend 7 aanvragen.
- Ketelhuis WG is in januari 2025 is van start gegaan met de bouw van het coöperatieve warmtenet. Een vijftal coöperatieve warmteprojecten staan aan de vooravond van financial close.

Namens:

Energie Samen, de koepel van energie coöperaties. Met meer dan 400 leden vertegenwoordigen wij de energie coöperaties die zich door heel Nederland inzetten om de energietransitie van onderop vorm te geven.

Gesteund door:

Buurtwarmte, Klimaatverbond, Triodos, Rabobank & Bouwhulpgroep